

Høring om konkurser blandt private leverandører i pleje- og omsorgssektoren

Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg

Tine Rostgaard

Professor

Vive

29. august 2017

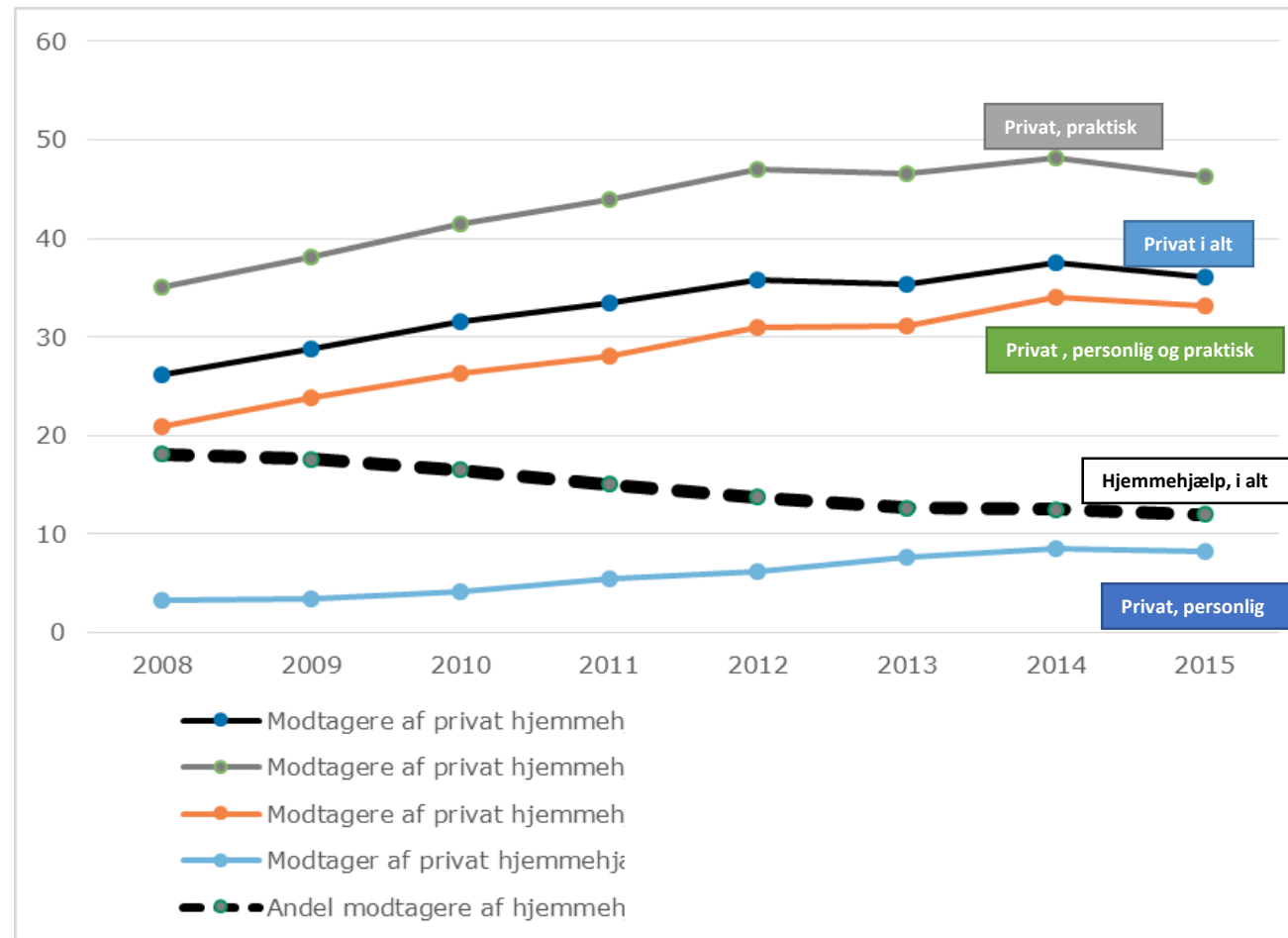
Overordnede politik og policyinstrumenter

- Nordisk model: tradition for offentlig levering af ydelser. New Public Management bølge (NPM) inspireret til valgfrihed og konkurrenceudsættelse. Antagelse om informeret forbruger med indsigt i transparent marked og med mulighed for exit.
- Sverige tidligst med konkurrenceudsættelse. I Norge afprøves det. Frit valg og udbud af drift i begge lande op til kommunen.
- Danmark gået længst:
  - kommunerne forpligtede til at sikre et frit valg af leverandør i hjemmeplejen.
  - I plejebolig ikke frit valg af leverandør, men mulighed for privat leverandør gennem Fripnejebolig ordning samt udbud af drift.

Udbredelse

Brug af private leverandører i hjemmeplejen

- 36 procent af alle hjemmehjælpsmodtagere benytter i dag en privat leverandør
- Fortrinsvis brugere af praktisk hjælp og fortrinsvis i de større byområder. Stor spredning (ml. 6-100 % af brugere)
- Private leverandørers andel af markedet udgjorde i alt 15,1 % af samlede hjemmehjælpstimer i 2015 (DI, 2016).

Økonomi

- Gængs teoretisk antagelse om effektivitets og produktivitetsgevinst – men begrænset viden.
- Dog fremhæves ofte skærpet kvalitet- og ressourceudnyttelse blandt de kommunale leverandører som resultat af konkurrenceudsættelse
- Frit valg i hjemmeplejen synes at øge de kommunale udgifter, især til administration og opfølgning.
  - Fx vurderer Kbh Kommune at man årligt bruger 7.1 mill. kr på udarbejdelse af leverandørkrav, indgåelse og vedligeholdelse af kontrakter, informationsmateriale, vejledning til borgeren, indretning af IT-systemer etc.
- Ukendte transaktionsomkostninger for både private og kommunale leverandører
- Løbende udgifter til beredskab i hjemmeplejen: To ud af tre kommuner har etableret et sådant i kølvandet på konkurserne, ikke mindst i forhold til den personlige pleje, hvor behovene er mest akutte (KL, 2016).

Kvalitet

Brugertilfredshed i hjemmeplejen

- Tolkes med forsigtighed: generel lav besvarelse og svageste ældre deltager i mindre grad. Fx i Sverige besvares 2/3 af en anden. Relateret til egen helbredstilstand. Generationel taknemmelighed
- Generel høj tilfredshed uanset leverandør

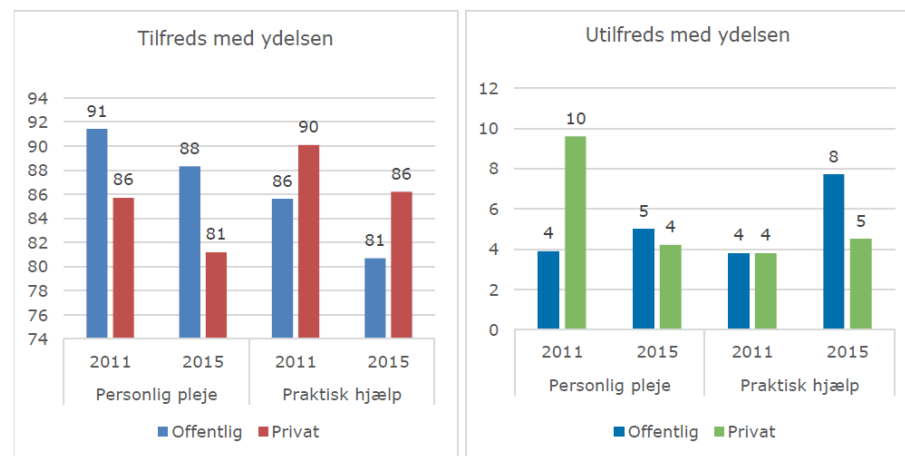
– Høj men faldende tilfredshed:

- Personlig pleje: Flere borger tilfredse med offentlig leverandør, men over tid lidt færre tilfredse med både offentlig og privat leverandør. (mindre tid?)
- Praktisk hjælp: Flere tilfredse med privat leverandør, men lidt faldende for begge leverandører over tid (mindre tid, fokus på personlig pleje, rehabilitering? Og på trods af konkurser)

– Lidt udsving i utilfredshed:

- Personlig pleje : Færre utilfredse med privat leverandør over tid, nu samme utilfredshed på tværs af leverandører
- Praktisk hjælp: flere utilfredse med offentlig leverandør, sammenlignet med privat leverandør og over tid.

Figur 5.1 Tilfredshed og utilfredshed med leverandør, i forhold til ydelse og leverandørtype, % af hjemmehjælpsmodtagere, 2011 og 2015

Kilde: Epinion, forskellige år

Stabilitet og kontinuitet I serviceproduktionen og dens benyttelse

- 25% af ældrechefer har oplevet misligholdelse af kontrakter (manglende dokumentation, at hjælpen ikke blev leveret i det omfang, der var aftalt, eller at firmaet gik konkurs)
- 63% oplevet at virksomheden opsagde kontrakten før tid, typisk af økonomiske årsager
  - (FOA rundspørge blandt 60 ældrechefer, 2014)
- Nye regler om priskonkurrence synes at have være medvirkende til konkurser i hjemmeplejen:
  - I 2015 var der 10 konkurser, og året tidligere var der 14 (DI, 2016).
  - FOA estimerer, at op imod 23 af de større virksomheder har måttet lukke ned siden 2013, og at op imod 1.000 medarbejdere har været berørt af konkurserne (FOA, 2016; Politiken, 2016).
- 11pejlemærker af KL, DI, Dansk Erhverv, Ældre Sagen og Dansk Sundhed og Velfærd
- Svage ældre skifter fortrinsvis leverandør ved konkurser. Søger kontinuitet. Mulighed for kvalitetsudvikling via exit begrænset. Mangel på gennemsigtighed problematisk

Arbejdsindhold- og vilkår

- Flere privatansatte i hjemmeplejen arbejder alene, hvor de burde være to, i fysisk ubekvemme arbejdsstillinger, har fysisk hårdt arbejde, dropper frokostpausen og har færre teammøder
  - Flere privatansatte er bekymrede for at lederen ikke giver den nødvendige information
- Baseret på spørgeskema blandt offentligt og privat ansatte medarbejdere i hjemmeplejen og som er medlemmer af FOA, i 2015/6; kontrolleret for alder, køn, arbejdstid, land/by
  - Kilde: Rostgaard og Matthiessen, VIVE, 2017

Svenske erfaringer – og løsninger?

- Ca 25% med privat hjemmepleje. Konkurrence i hjemmeplejen fortrinsvis på kvalitet
- Ingen entydige dokumentation af økonomiske eller kvalitetsmæssige fordel: *”I sidste ende er det dermed politiske eller ideologiske, snarere end økonomiske overvejelser, som afgør dette”* (Konkurrensverket, 2007: 24) (Socialstyrelsen, 2012)
- Indikation på at valgfrihed og øgede andel private leverandører har bidraget til øgede omkostninger (SOU, 2016)
- Men også indikation af højere leverings ‘compliance’ blandt private leverandører (baseret på 9 kommuner) (Boo & Lönnberg, 2016)
- En del konkurser, dog fortrinsvis indenfor plejebolig og skoler
- Flere virksomheder drevet af multinationale koncerner; højt afkast men kritiseres for at omgå at betale virksomhedsskat
- Diskussion: Bør man kunne tjene penge på at levere velfærdsydelser?

Sverige: Vinsttak i välfärden

- **Välfärdsutredning efterår 2016**
  - Vinsttak forventes godkendt af Riksdagen (Dagens Nyheter, 16.aug, 2017)
- Vinsttak: Forhindre velfærdsvirksomheder at trække større beløb ud og sikre at overskud bliver geninvesteret
  - På 7% af 'operativ kapital'
    - 8 ud af 10 velfærdsvirksomheder vil ikke kunne fortsætte (PWC, gennemgang af 18.500 virksomheder)
    - Ødelægger det incitament for at effektivisere? Forventning om vil mindske kommunale udgifter
- Økonomisk robusthed
  - Bankgaranti
  - Undgå høj lånefinansiering
- Vurdering af finansielle forudsætninger
  - Autorisation af ejer, herunder om man mangler at betale skatter og arbejdsgiver afgifter – konflikter med arbejde mod unødvendige regler?
  - Påbud om at meddele udskiftning i ejerkreds
  - Påbud om at indsende årlige finansielle rapporter.
  - Mulighed for at udstede bøder, og tilbagetrække autorisation
- Leverancesikkerhed
  - Længerevarende kontrakter – kan skabe demokratisk underskud